

Hemşirelik Öğrencilerinin İzolasyon Önlemlerine Uyum, Tutum ve Davranışlarının Belirlenmesi

Determination of Nursing Students' Compliance with Isolation Precautions, Attitudes and Behaviors

Serap ÜNSAR¹, İrem YILDIZ ÇİLENGİROĞLU², Gülcan MEŞHUR³, Esra DUMAN⁴,
Nilay ÖZLEMİŞ⁵

¹Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Balkan Yerleşkesi Edirne
• serapunsar@trakya.edu.tr • ORCID > 0000-0001-7723-8816

²Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Balkan Yerleşkesi Edirne
• iremyildiz@trakya.edu.tr • ORCID > 0000-0001-8276-0158

³Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne
• gulcanmeshur@trakya.edu.tr • ORCID > 0000-0003-2115-8643

⁴Trakya Üniversitesi Hemşirelik Bölümü Lisans Öğrencisi
• esraduman@trakya.edu.tr • ORCID > 0000-0002-7924-714X

⁵Trakya Üniversitesi Hemşirelik Bölümü Lisans Öğrencisi
• nilayozlemis@trakya.edu.tr • ORCID > 0000-0002-4255-0612

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 09 Mayıs / May 2022

Kabul Tarihi / Accepted: 22 Ağustos / August 2022

Yıl / Year: 2022 | Cilt – Volume: 7 | Sayı – Issue: 3 | Sayfa / Pages: 871-882

Atf/Cite as: Yavuz Yılmaz, A., Pehlivan, Z. ve Özdemir Aşık, V. "Hemşirelik Öğrencilerinin İzolasyon Önlemlerine Uyum, Tutum ve Davranışlarının Belirlenmesi" Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 7(3), Aralık 2022: 871-882.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: İrem YILDIZ ÇİLENGİROĞLU

Yazar Notu / Author Note:"Bu Çalışma, 3-4 Haziran 2021 tarihlerinde, Edirne'de yapılan 19. Ulusal Hemşirelik Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur."

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İZOLASYON ÖNLEMLERİNE UYUM, TUTUM VE DAVRANIŞLARININ BELİRLENMESİ

ÖZ:

Amaç: Bu tanımlayıcı kesitsel çalışma öğrenci hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla planlandı.

Yöntem: Araştırma 328 öğrenci ile yürütüldü. Veriler İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği ile toplandı. $p<0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Kız öğrencilerin bulaşma yolu, el hijyeni ve eldiven kullanımı alt boyut ve izolasyon önlemlerine uyum toplam puan ortalaması erkeklere göre daha yüksekti ($p<0.05$). Öğrencilerin yaş ve sınıfları ile çalışan hasta güvenliği, el hijyeni ve eldiven kullanımı alt boyut ve ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0.05$). Hemşirelerin izolasyon önlemlerine uymadığını düşünen öğrencilerin çalışan ve hasta güvenliği alt boyut puan ortalaması daha yüksek bulundu ($p<0.05$). Dördüncü sınıf öğrencilerinin izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam puan ortalaması ikinci sınıf öğrencilerine göre daha yüksekti ($p<0.05$). İkinci sınıf öğrencilerinin çalışan ve hasta güvenliği, el hijyeni ve eldiven kullanımı alt boyut puan ortalamaları üçüncü sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha düşük bulundu ($p<0.05$).

Sonuç ve Öneriler: Öğrenci hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumlarının iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Farkındalığı arttırmak için hemşirelik eğitimi boyunca mesleki derslerde izolasyon önlemlerine uyumun eğitim programlarında yer alması, konuya ilişkin konferans, seminer vb. düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencileri; İzolasyon Önlemleri; Uyum.

DETERMINATION OF NURSING STUDENTS' COMPLIANCE WITH ISOLATION PRECAUTIONS, ATTITUDES AND BEHAVIORS

ABSTRACT:

Aim: This study was planned to determine the compliance of student nurses with isolation precautions and the factors affecting them.

Methods: The study was conducted with 328 students. Data were collected with Scale Compliance with Isolation Precautions. $p < 0.05$ value was accepted as statistically significant.

Results: The means of route of infection, hand hygiene/glove use, and compliance with isolation measures were higher for female students than for males ($p < 0.05$). It was determined that female students showed a high level of compliance with isolation precautions. A statistically significant positive correlation was found between the age and class of the students and the practitioner-patient safety, hand hygiene/glove use sub-dimension and total score ($p < 0.05$). It was determined that the level of compliance with isolation precautions increased as the age and class of the students increased. Practitioner-patient safety sub-dimension mean scores of students who thought that nurses did not comply with isolation precautions were found to be higher than the others ($p < 0.05$). The total mean score of the 4th grade students' compliance with isolation precautions was higher than the 2nd grade students ($p < 0.05$). Practitioner-patient safety, hand hygiene/glove use sub-dimension mean scores of 2nd grade students were lower than those of 3rd and 4th grade students ($p < 0.05$).

Conclusion and Suggestions: It was found that student nurses' compliance with isolation measures was at a good level. In order to increase awareness it is recommended to organize a conference, seminar about isolation precautions including compliance with isolation precautions in occupational courses should be included in the education programs during nursing education.

Keywords: *Nursing Students; Isolation Precautions; Compliance.*

GİRİŞ

Sağlık bakımı ile ilişkili enfeksiyonlar dünyada ve ülkemizde önemli bir sağlık sorunudur. Hasta güvenliğini olumsuz etkileyen bu sağlık problemi, hastanın hastanede daha uzun süre yatış yapmasına, tedavi maliyetinin artmasına, morbidite ve mortaliteye neden olmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, her yıl 7,1 milyon kişide sağlık bakımıyla ilişkili enfeksiyon gelişmektedir. Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi'nin (Centers for Disease Control and Prevention-CDC) verilerine göre yaklaşık olarak hastanede tedavi gören her yirmi kişiden birinde hastane enfeksiyonu görüldüğünü bildirilmiştir. Bu sonuç yılda 99.000 ölüme yol açmaktadır (Lobo ve ark., 2019; Geçit ve Özbayır, 2020; Özden ve Özveren, 2016).

Enfeksiyon kontrolünde izolasyon koruyucu bir önlemdir. İzolasyon antibiyotige dirençli mikroorganizmalar dahil olmak üzere organizmaların bulaşmasını engellemek amacıyla; enfekte hastalardan diğer hastalara, ziyaretçilere ve sağlık bakım profesyonellerine koruyucu bir önlem olarak uygulanır. Sağlık bakımı ile ilişkili enfeksiyonların kontrolünde izolasyon önlemlerinin doğru bir şekilde uygulanması sağlık çalışanları, hastalar ve hasta yakınlarının enfeksiyonlardan korunmasını sağlar (Geçit ve Özbayır, 2020; Karabay ve ark., 2018).

İzolasyon önlemleri standart ve bulaşa yönelik önlemler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Standart önlemler hastanede yatan tüm hastalara yönelik olarak uygulanmaktayken bulaşa yönelik önlemler olarak mikroorganizmalar saptandığında uygulanmaktadır. Standart önlemler; sağlık hizmeti sunumu sırasında el hijyeni sağlama, her türlü kan ve vücut sıvısı ile temas olasılığında eldiven, önlük, maske, gözlük gibi koruyucu bariyer kullanmayı gerektirir. Bulaşa yönelik önlemler; damlacık yolu, solunum yolu, temas yolu ve koruyucu ortam ile ilgili alınan önlemleri kapsamaktadır (Tayran ve Ulupınar, 2011; Kurt ve Sümer, 2021; T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

Enfeksiyonların önlenmesinde enfeksiyon kontrolü ile ilgili önlemlere uyum sorumluluk gerektiren multidisipliner bir ekip işidir. Bu ekipte hastalarla en fazla teması olan sağlık profesyonellerinden hemşireler önemli rol oynamaktadır. Hemşirelerin sağlık bakımı ile ilişkili enfeksiyonların önlenmesi konusunda bilgi düzeylerinin ölçülmesi, hizmet sürecinin niteliği hakkında bilgi verebilir. Ayrıca, hemşirelerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemek bakımından da önemlidir (Erden ve ark., 2015; Aylaz ve ark., 2018; Sarier ve Kurşun, 2020).

Literatürde, hemşirelerin izolasyon önlemleri hakkındaki bilgilerini, tutumlarını ve davranışlarını değerlendiren çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların çoğu sağlık çalışanlarının enfeksiyon kontrolü uygulamalarına yönelik izolasyon standartları konusundaki yetersiz bilgilerini vurgulamıştır. Enfeksiyonların önlenmesi konusunda hemşirelere mezuniyet öncesi dönemden başlamak üzere eğitimlerin verilmesi iş hayatı boyunca da hizmet içi eğitimlerin güncellenmesi son derece önemlidir (Doğu ve Tiryaki, 2017; Yılmaz, 2019; Başer ve ark., 2021; Suliman ve ark., 2018). Kurt ve Sümer'in çalışmasında COVID-19 pandemisinde intörn hemşirelik öğrencilerinin izolasyon önlemlerine uyumu incelenmiş ve intörn hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumlarının iyi düzeyde olduğunu belirtmiştir (Kurt ve Sümer, 2021). Geleceğin hemşireleri olarak; öğrencilere hangi durumlarda izolasyon uygulandığı, izolasyon yöntemlerinin neleri kapsadığı ve izolasyondaki hastalara verilen bakım ve tedavi uygulamaları sırasında uyulması gereken kuralların öğretilmesi önem taşımaktadır.

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin izolasyon önlemlerine uyum, tutum ve davranışlarının belirlenmesi ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Çalışmanın evrenini Ocak ve Şubat 2020 tarihleri arasında X Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri (n=596) oluşturmuştur. Araştırmada örnekleme yöntemine gidilmeyerek araştırma kriterlerine uyan çalışmaya katılmaya gönüllü olan 328 (evrenin %55'i) hemşirelik öğrencisi çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları: Veri toplamada, literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmış bir "Kişisel Bilgi Formu" ve "İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği" kullanıldı. Hemşirelik öğrencilerine ölçek ve anketler elektronik anket olarak uygulandı.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan form, öğrenci hemşirelerin sosyodemografik özellikleri (yaş, cinsiyet, mezun olunan lise vb.) ve izolasyon uygulamaları, izolasyon hakkında eğitim alma, izolasyon önlemlerine engelleyen faktörler vb. ile ilgili görüşlerini içeren 12 sorudan oluşmaktadır.

İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği: Ölçek Tayran ve Ulupınar tarafından 2011' de geliştirilmiş olup, 18 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir (Tayran ve Ulupınar, 2011). Ölçek puanlaması, "kesinlikle katılıyorum" 1 puan, "katılmıyorum" 2 puan, "fikrim yok" 3 puan, "katılıyorum" 4 puan ve "kesinlikle katılıyorum" 5 puan şeklindedir. Ölçekte yer alan ters maddelerin puanlaması (5, 7, 12 ve 17. maddeler) 1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1 olacak şekilde değerlendirilmektedir. Ölçek puanlamasında alınabilecek en düşük puan 18, en yüksek puan 90 olarak belirtilmiştir. Ölçekten alınan toplam puan arttıkça izolasyon önlemlerine uyum da artmaktadır. Ölçeğin dört alt boyutu vardır. Bunlar; bulaşma yolu (3, 8, 9, 10, 11. maddeler), çalışan-hasta güvenliği (2, 5, 12, 14, 16, 17. maddeler), çevre kontrolü (1, 13, 15, 18. maddeler) ve el yıkama ve eldiven kullanımı (4, 6, 7. maddeler) alt boyutlarıdır. Tayran ve Ulupınar'ın çalışmasında izolasyon önlemlerine uyum ölçeğinin Cronbach alfa değeri 0.85 olarak bulunmuştur (Tayran ve Ulupınar, 2011). Bu çalışmada Cronbach alfa değeri 0.90 olarak bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi: Verilerin analizinde IBM SPSS 20.0 programı kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdellik, ortalama, standart sapma, Mann Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi, Spearman's rho korelasyon analizi kullanıldı. $p < 0.05$ değeri istatistiksel anlamlılık sınır değeri olarak kabul edildi.

Araştırmanın Etiği: Araştırmanın uygulanabilmesi için etik kuruldan ve araştırmanın yapıldığı kurumdan yazılı izin alındı. Kullanılan ölçek ile ilgili Türk diline uyarlayan araştırmacılardan ölçek kullanım izni alındı. E-anket ve ölçek uygulanmadan önce gönüllülere çalışma ile ilgili bilgi verildi. Anket formu ve ölçeğe gönüllülerin isimlerini yazmadan doldurmaları istendi. Anket formundaki bilgilerin sadece bu bilimsel çalışma için kullanılacağı paylaşılan bilgilerin gizliliğinin korunacağı bilgisi verildi.

BULGULAR

Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur. Öğrencilerin yaş ortalaması 20.56 ± 1.26 yıl olup, % 84.5'i kadındı. Öğrencilerin %61,9'u izolasyon önlemleri konusunda daha önceden eğitim aldığını, %38,1'i hemşirelerin izolasyon önlemlerine dikkat ettiğini düşündüğünü ifade etmiştir. İzolasyon önlemlerini uyumu engelleyen faktörler sorulduğunda; %38,7'si malzeme eksikliği, %15,2'si bilgi eksikliği, %20,4'ü hızlı davranma, %8,5'i oda girişine asılan sembolün yokluğu, %17,1'i hepsinin engelleyen faktörler olduğunu belirtmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri.

Tanımlayıcı Özellikler (n=328)	Ort±SS	
Yaş	20.56 ± 1.26	
	n	%
Cinsiyet		
Kadın	277	84.5
Erkek	51	15.5
İzolasyon önlemleri konusunda eğitim aldınız mı		
Evet	203	61.9
Hayır	125	38,1
Hemşirelerin izolasyon önlemlerine dikkat ettiğini düşünüyor musunuz		
Evet	125	38.1
Hayır	203	61.9
İzolasyon önlemlerine uyumunuzu engelleyen faktörler		
Malzeme eksikliği,	127	38.7
Bilgi eksikliği	50	15.2
Hızlı davranma	67	20.4
Oda girişine asılan sembolün yokluğu	28	8.5
Hepsi	56	17.1

Ort±SS: Ortalama±Standart Sapma

Öğrencilerin izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları Tablo 2'de sunulmuştur. Öğrenci hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam puan ortalaması 68.08 ± 11.77 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt grup puan ortalamaları; bulaşma yolu 20.99 ± 4.37 , çalışan ve hasta güvenliği 19.67 ± 4.46 , çevre kontrolü 16.59 ± 3.26 , el hijyeni ve eldiven kullanımı 10.83 ± 2.32 olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Hemşirelik öğrencilerinin İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği toplam ve alt boyutlarına ait puan ortalamaları.

Ölçek ve Alt Boyutları	Min.-Maks.	Ort±SS	Cronbach's alpha
İÖÜÖ Toplam	18-90	68.08±11.77	0.902
Bulaşma Yolu	5-25	20.99±4.37	0.892
Çalışan ve Hasta Güvenliği	6-30	23.45±4.92	0.720
Çevre Kontrolü	4-20	16.58±3.26	0.774
El Hijyeni, Eldiven Kullanımı	3-15	10.82±2.31	0.463

Min.-Maks.: Minimum-Maksimum, Ort±SS: Ortalama±Standart Sapma

Öğrencilerin bazı özellikleri ile izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları karşılaştırması Tablo 3'te sunulmuştur. Kız öğrencilerin bulaşma yolu, el hijyeni ve eldiven kullanımı alt boyut ve izolasyon önlemlerine uyum toplam puan ortalaması erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p= 0.042, 0.015, 0.049$; sırasıyla). Kız öğrencilerin izolasyon önlemlerine daha yüksek düzeyde uyum gösterdiği belirlenmiştir. Öğrencilerin izolasyon önlemlerine yönelik eğitim alma durumu ile izolasyon önlemlerine uyum ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Hemşirelerin izolasyon önlemlerine uymadığını düşünen öğrencilerin çalışan ve hasta güvenliği alt boyut puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur ($p= 0.036$). İzolasyon önlemlerine uyumu engelleyen faktörlerden oda girişine asılan sembolün yokluğu seçeneğinin çalışan ve hasta güvenliği, el hijyeni, eldiven kullanımı alt boyutları ve izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam puan ortalamaları diğer seçeneklere göre daha yüksek bulunmuştur ($p= 0.000, 0.001, 0.027$; sırasıyla).

Tablo 3. Hemşirelik öğrencilerinin bazı özellikleri ile izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam ve alt boyutları puan ortalamaları karşılaştırması.

	İÖÜÖ Toplam Ort±SS	Bulaşma Yolu Ort±SS	Çalışan ve Hasta Güvenliği Ort±SS	Çevre Kontrolü Ort±SS	El Hijyeni, Eldiven Kullanımı Ort±SS
Cinsiyet					
Kız	68.67±11.25	21.20±4.18	19.81±4.36	16.71±3.14	10.93±2.24
Erkek	64.86±13.97	19.86±5.17	18.90±4.89	15.86±3.79	10.23±2.64
p* değeri	0.049	0.042	0.101	0.201	0.015
İzolasyon Önlemleri Konusunda Eğitim Alma					
Evet	68.71±11.88	21.16±4.51	19.95±4.50	16.71±3.20	10.88±2.35
Hayır	67.05±11.57	20.72±4.14	19.21±4.35	16.36±3.36	10.74±2.26
p* değeri	0.069	0.091	0.069	0.283	0.518
Hemşirelerin İzolasyon Önlemlerine Dikkat Ettiğini Düşünme					
Evet	67.08±13.39	21.04±4.71	19.09±4.80	16.40±3.69	10.53±2.53
Hayır	68.69±10.64	20.97±4.16	20.02±4.20	16.69±2.97	11.00±2.15
p* değeri	0.332	0.402	0.036	0.880	0.182
İzolasyon Önlemlerine Uyumu Engelleyen Faktörler					
Malzeme eksikliği	65.85±14.11	20.22±5.25	19.07±4.76	15.96±3.91	10.59±2.46
Bilgi eksikliği	69.08±7.55	21.72±3.55	19.14±3.37	17.26±2.48	10.96±1.72
Hızlı davranma	68.01±8.86	21.59±3.51	18.94±3.51	17.16±2.69	10.31±1.79
Oda girişine asılan sembolün yokluğu	67.17±12.53	21.67±4.44	18.28±4.23	16.57±3.38	10.64±2.37
Hepsi	72.78±10.48	21.03±3.49	23.07±4.23	16.71±2.57	11.96±2.64
p** değeri	0.027	0.328	0.000	0.223	0.001

Ort±SS: Ortalama±Standart Sapma, İÖÜÖ: İzolasyon Önlemleri Uyum Ölçeği, p*: Mann Whitney U testi, p**: Kruskal Wallis testi

Öğrencilerin yaş ve sınıf ile izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam ve alt boyut puanları arasındaki ilişki Tablo 4'te sunulmuştur. Öğrencilerin yaş ve sınıfları ile çalışan hasta güvenliği, el hijyeni ve eldiven kullanımı alt boyut ve ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Öğrencilerin yaş ve öğrenim gördükleri sınıf arttıkça izolasyon önlemlerine uyum düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. Dördüncü sınıf öğrencilerinin izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam puan ortalaması 2. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p = 0.006$). İkinci sınıf öğrencilerinin çalışan ve hasta güvenliği, el hijyeni ve eldiven kullanımı alt boyut puan ortalamaları 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha düşük olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$, $p = 0.008$; sırasıyla).

Tablo 4. Hemşirelik öğrencilerinin yaş ve sınıf ile izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam ve alt boyut puanları arasındaki ilişki.

	İÖÜÖ Toplam	Bulaşma Yolu	Çalışan ve Hasta Güvenliği	Çevre Kontrolü	El Hijyeni, Eldiven Kullanımı
Yaş	$r^* = 0.193$ $p < 0.001$	$r^* = 0.060$ $p = 0.282$	$r^* = 0.239$ $p < 0.001$	$r^* = 0.007$ $p = 0.904$	$r^* = 0.164$ $p = 0.003$
Sınıf	$r^* = 0.154$ $p = 0.005$	$r^* = 0.006$ $p = 0.912$	$r^* = 0.255$ $p < 0.001$	$r^* = -0.020$ $p = 0.717$	$r^* = 0.154$ $p = 0.005$

İÖÜÖ: İzolasyon Önlemleri Uyum Ölçeği, r^* : Spearman's rho korelasyonu

TARTIŞMA

Bakım sürecinde ortaya çıkan hastane enfeksiyonları, mortalite ve morbidite oranlarını arttırmaktadır. Sağlık personelinin bakım sağlarken enfeksiyon önleme tedbirlerine uymaması hastane enfeksiyonlarının başlıca nedenidir. Hemşireler, doğrudan hasta bakımı sağlayan ve hastalarla doğrudan temasta bulunan sağlık profesyonelleridir. Bu nedenle öğrenci hemşirelerin mezuniyet öncesi dönemde enfeksiyon önleme tedbirlerine uymaları ve bu konuda farkındalıklarının olması, hastane enfeksiyonu oranlarını azaltmada önemli bir etkiye sahip olacaktır (Al-Hussami ve Darawad, 2013; Livshiz-Riven ve ark., 2014).

Bu çalışmada öğrenci hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam puan ortalamasının 68.08 ± 11.77 olduğu, ölçeğin alt grup puan ortalamalarının ise bulaşma yolu 20.99 ± 4.37 , çalışan ve hasta güvenliği 19.67 ± 4.46 , çevre kontrolü 16.59 ± 3.26 , el hijyeni ve eldiven kullanımı 10.83 ± 2.32 olduğu belirlenmiştir. Öğrenci hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumu iyi düzeyde bulunmuştur.

İntörn hemşirelerle yapılan bir çalışmada, izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam puan ortalaması $71,92 \pm 5,74$ bulunmuş olup ölçeğin alt boyut puan ortalamalarına bakıldığında bulaşma yolu $23,66 \pm 2,25$, çalışan ve hasta güvenliği $18,81 \pm 2,56$, çevre kontrolü $18,42 \pm 1,86$, el hijyeni, eldiven kullanımı $11,02 \pm 1,28$ olduğu belirtilmiştir (Kurt ve Sümer, 2021). Hemşirelerle yapılan bir çalışmada hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması $78,12 \pm 9,97$ olarak bulunmuştur (Zencir ve ark., 2013). Yoğun bakımda çalışan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeyi incelendiğinde İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği toplam puan ortalaması $76,09 \pm 11,59$ olarak bulunmuştur (Sarier ve Kurşun, 2020). Hemşire ve hekimlerle yapılan bir çalışmada hemşire ve hekimlerin izolasyon ölçeği puan ortalamaları $74,46 \pm 10,34$ olarak bulunmuştur (Geçit ve Özbayır, 2020). Ürdünde hemşirelik öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin enfeksiyon kontrolü önleme bilgilerinin genellikle düşük düzeyde olduğu belirtilmiştir (Al-Hussami ve Darawad, 2013). Hemşirelik öğrencileriyle yapılan bir başka çalışmada, enfeksiyon kontrol önlemleri konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları ve uyumlarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur (Darawad ve Al-Hussami, 2013). Hemşirelik öğrencilerinin standart önlemler konusundaki bilgi ve uygulamalarının değerlendirildiği bir çalışmada, öğrencilerin çoğunluğunun hastalarına baktıktan sonra ve eldiven kullandıktan sonra ellerini yıkadıklarını bildirmiştir. Aynı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin yaklaşık yarısının standart önlemler hakkındaki bilgi düzeyleri iyi olduğu belirtilmiştir (Al-Rawajfah ve Tubaishat, 2015). Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin iç hastalıkları, cerrahi hastalıkları hemşireliği, enfeksiyon hemşireliği vb. dersleri almış olmalarının izolasyon önlemlerine uyumu olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalarda da mezun hemşirelerin klinik alanda aktif olarak çalışmalarının sonucu izolasyon önlemlerine uyumu olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Bu çalışmada kız öğrencilerinin erkek öğrencilere göre izolasyon önlemlerine uyumunun daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin izolasyon önlemlerine uymadığını düşünen öğrencilerin çalışan ve hasta güvenliği alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İzolasyon önlemlerine uyumu engelleyen faktörlerden oda girişine asılan sembolün yokluğu seçeneğinin çalışan ve hasta güvenliği, el hijyeni, eldiven kullanımı alt boyutları ve izolasyon önlemlerine uyum ölçeği toplam puan ortalamaları diğer seçeneklere göre daha yüksek bulunmuştur.

İntörn hemşirelerle yapılan bir çalışmada, intörn hemşirelerin cinsiyet ve izolasyon önlemleri hakkında eğitim alma durumu ile İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olmadığı belirtilmiştir (Karabay ve ark., 2018). Tıp fakültesi öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin el hijyenine dair soruları daha yüksek oranlarda doğru yanıtladığı, el hijyeni ve izolasyon önlemleri ile ilgili eğitim alanların doğru bilme sıklığının daha yüksek

olduğu belirlenmiştir (Başer ve ark., 2021). Yoğun bakımda çalışan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeyini inceleyen bir çalışmada, cinsiyet ile İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olmadığı belirtilmiştir (Sarier ve Kurşun, 2020). Aynı çalışmada yoğun bakımın izolasyon önlemleri için alt yapı ve malzeme yeterlilik durumu sorgulandığında, alt yapı ve malzeme yeterlilik durumu ile izolasyon ölçeği toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olmadığı ve hemşirelerin yaş, meslekte çalışma süresi ve yoğun bakımda çalışma süresi ile İÖÜÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Sarier ve Kurşun, 2020). Hemşire ve hekimlerle yapılan bir çalışmada hemşire ve hekimlerin en az sıkıntı yaşadığı konular; el ovalama, doğru eldiven kullanımı ve hemşirenin izolasyon önlemlerine uyumsuzluğu olduğu saptanmıştır (Geçit ve Özbayır, 2020). Arlı ve ark.'nın çalışmasında kadın hemşirelerin erkek hemşirelere göre izolasyon önlemlerine daha çok uyduğu belirlenmiştir (Arlı ve Bakan, 2017). Şatır ve ark.'larının çalışmasında; hemşirelerin %88,3'ünün izolasyon önlemlerini uygulama konusunda sıkıntı yaşamakta olduğu, malzeme eksikliğinden kaynaklanan sıkıntının en sık görüldüğü ve kadın hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Güleç Şatır ve ark., 2019). Hemşirelik öğrencileriyle yapılan bir çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre el hijyeni uygulamalarında daha iyi olduğu belirlenmiştir (Cruz ve Bahtawi, 2016). Çalışmamızda kız öğrencilerin çoğunlukta olması ve kız öğrencilerin izolasyon önlemlerine yönelik daha duyarlı oldukları, öğrencilerin klinik hemşirelerin izolasyon önlemlerine yönelik uygulamalarına önem verdikleri düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin yaş ve öğrenim gördükleri sınıf arttıkça izolasyon önlemlerine uyum düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. Dördüncü sınıf öğrencilerinin izolasyon önlemlerine uyum düzeyi 2. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. İkinci sınıf öğrencilerinin çalışan ve hasta güvenliği, el hijyeni ve eldiven kullanımı alt boyut puan ortalamalarının 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Hemşirelik öğrencilerinin standart önlemlere uyumlarının incelendiği bir çalışmada, 3. sınıftaki öğrencilerin 2. sınıftaki öğrencilere göre standart önlemlere uyum düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (Livshiz-Riven ve ark., 2014). Arlı ve Bakan'ın çalışmalarında yaşça daha büyük olan hemşirelerin izolasyon önlemlerine daha çok uydukları belirlenmiştir (Arlı ve Bakan, 2017). Tıp ve hemşirelik öğrencileriyle yapılan bir çalışmada yaşça küçük olan öğrencilerin son sınıflara göre sağlık hizmetleriyle ilişkili enfeksiyonların önlenmesinde çok daha fazla bilgi düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir (D'Alessandro ve ark., 2014). Hemşirelik öğrencileriyle yapılan bir çalışmada öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf arttıkça hastane enfeksiyonlarından korunmaya yönelik bilgi ve davranış puanlarının da arttığı belirlenmiştir (Ulutaşdemir ve ark., 2008). Sağlık personeliyle yapılan bir çalışmada, yaş ve çalışma süresi arttıkça izolasyon önlemlerine uyumun daha fazla

olduğu belirlenmiştir. Yaşanan deneyimler ve deneyimlerden kaynaklanan öğrenmenin, hemşirelerin mesleki uygulamalarına olumlu yönde yansıdığı ifade edilmiştir (Özden ve Özveren, 2020). Literatür incelendiğinde, hemşirelerin çalışma süresi artıkça izolasyon önlemlerine uyumunda arttığını belirtilmiştir (Özden ve Özveren, 2020; Erden ve ark., 2015; Zencir ve ark., 2013; Pekuslu ve ark., 2011). Bu çalışmada öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf ve yaş arttıkça hem teorik hem de uygulamalı olarak aldıkları derslerden dolayı izolasyon önlemlerine yönelik farkındalık düzeylerinin arttığı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrenci hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumlarının iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Hemşirelik eğitimi boyunca mesleki derslerde izolasyon önlemlerine uyumun eğitim programlarında yer alması, teorik ve uygulamalı derslerde sürdürülebilir olması önerilmektedir. Hastane enfeksiyonları ve izolasyon önlemleri hakkında öğrencilere farkındalık kazandırılması amacıyla konuya ilişkin konferans, seminer vb. düzenlenmesi önerilmektedir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Bu çalışma için finansal destek alınmamıştır.

Yazar Katkıları

Çalışma tasarımı: SÜ (%30), İYC (%30), GM (%20), ED (%10), NÖ (%10)

Veri toplama: ED (%30), NÖ (%30), İYC (%20), GM (%20)

Verilerin analizi: SÜ (%40), İYC (%40), GM (%20)

Makalenin hazırlanması: SÜ (%30), İYC (%30), GM (%20), ED (%10), NÖ (%10)

KAYNAKLAR

- Al-Hussami M, Darawad M. (2013). Compliance of nursing students with infection prevention precautions: Effectiveness of a teaching program. *American Journal of Infection Control*, 41, 332-336.
- Al-Rawajfah OM, Tubaishat A. (2015). Nursing students' knowledge and practices of standard precautions: A Jordanian web-based survey. *Nurse Education Today*, 35, 1175-1180.
- Arlı SK, Bakan AB. (2017). Nurses' compliance with isolation precautions and the affecting factors. *Applied Nursing Research*, 38, 175-178.
- Aylaz R, Şahin F, Yıldırım H. (2018). Hemşirelerin hastane enfeksiyonu konusuna ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Balikesir Sağlık Bil Derg*, 7, 67-73.
- Başer DA, Aksoy H, Mihci Ö, Cankurtaran M. (2021). Tıp fakültesi dönem 3 öğrencilerinin izolasyon önlem yöntemleri konusunda bilgi düzeyleri ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 22, 161-167.
- Cruz JP, Bashtawi MA. (2016). Predictors of hand hygiene practice among Saudi nursing students: A cross-sectional self-reported study. *Journal of Infection and Public Health*, 9, 485-493.
- D'Alessandro D, Agodi A, Auxilia F, Brusaferrro S, Calligaris L, Ferrante M, et al. (2014). Prevention of healthcare associated infections: Medical and nursing students' knowledge in Italy. *Nurse Education Today*, 34, 191-195.
- Darawad MW, Al-Hussami M. (2013). Jordanian nursing students' knowledge of, attitudes towards, and compliance with infection control precautions. *Nurse Education Today*, 33, 580-583.
- Doğu Ö, Tiryaki Ö. (2017). Yoğun bakım hemşirelerinin izolasyon uyumu ve eldiven kullanma tutumlarının iş doyumuyla ilişkisi. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 21, 16-21.
- Erden S, Bayrak Kahraman B, Bulut H. (2015). Yoğun bakım ünitelerinde çalışan doktor ve hemşirelerin izolasyon önlemlerine uymalarının değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4, 388-398.
- Geçit S, Özbayır T. (2020). Hemşire ve hekimlerin izolasyon önlemlerine uyumu. *EGEHFD*, 36, 163-173.
- Güleç Şatır D, Er Güneri S, Öztürk R, Bülbül Maraş G, Mertoğlu A, Sevil Ü. (2019). Hemşirelerin izolasyon önlemlerine uymaları ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi-İzmir örneği. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 29, 218-222.
- Karabay O, Yarımbaş A, Akçakaya U, Öğütü A. (2018). Tıp fakültesi son sınıf öğrencilerinin izolasyon önlemleri konusunda bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3, 50-55.
- Kurt D, Sümer Dalkıran S. (2021). COVID-19 Pandemisi döneminde intörn hemşirelik öğrencilerinin izolasyon önlemlerine uymununun belirlenmesi, *Bezmialem Science*.
- Livshiz-Riven I, Nativ R, Borer A, Kanat-Maymon Y. (2014). Nursing students' intentions to comply with standard precautions: An exploratory prospective cohort study. *American Journal of Infection Control*, 42, 744-749.
- Lobo D, Sams LM, Fernandez SL. (2019). Correlation between health professionals' knowledge, attitude and practice about infection control measures. *J Med Allied Sci*, 9, 26-31.
- Özden D, Özveren H. (2016). Hemşirelerin izolasyon önlemlerine uymunda mesleki ve kurumsal faktörlerin belirlenmesi. *G.O.P. Taksim E.A.H. JAREN*, 2, 24-32.
- Pekuslu S, Demirci H, Taşçıoğlu S, Tuna E. Bir devlet hastanesinde çalışan hekim ve hemşirelerin izolasyon önlemlerine uymalarının değerlendirilmesi. In: III. Uluslararası Sağlıkta Performans ve Kalite Kongresi Sözel Bildiriler Kitabı; 24-26 Kasım 2011; Ankara, Türkiye. 1. Basım; Ankara; 2011. s. 51-62.
- Sarıer T, Kurşun Ş. (2020). Yoğun bakımlarda çalışan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeyi. *ACU Sağlık Bil Derg*, 11, 682-688.
- Suliman M, Aloush S, Maen Aljezawi M, AlBashtawy M. (2018). knowledge and practices of isolation precautions among nurses in Jordan. *American Journal of Infection Control*, 46, 680-684.
- Tayran N, Ulupınar S. (2011). Bir ölçek geliştirme çalışması: İzolasyon önlemlerine uyum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *İ.Ü.F.N. Hem. Derg*, 19, 89-98.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu, Bilim Kurulu Çalışması) Enfeksiyon Kontrolü ve İzolasyon. 1 Haziran 2020, s.1-11.
- Ulutaşdemir N, İpekçi N, Dokur M, Dağlı Ö. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin hastane enfeksiyonlarından korunmaya yönelik bilgilerinin ve sağlık inancına göre davranışlarının değerlendirilmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3.
- Yılmaz E. (2019). Yoğun bakım ünitelerinde sık görülen enfeksiyonlar ve kanıt dayalı uygulamalar. Özer N, editör. *Yoğun Bakım Hemşireliği*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri, 27-36.
- Zencir G, Bayraktar D, Khorshid L. (2013). Bir kamu hastanesinde çalışan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumu. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 29, 61-70.